

УМОВИ ПОЛІПШЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Стрімкий розвиток сьогодення ставить нові вимоги і завдання до професійного розвитку висококваліфікованого фахівця у різних сферах діяльності суспільства. Важливого значення набуває рівень сформованості його іншомовної комунікативної компетенції як вагової складової фахової професійності. З огляду на це, у період становлення сучасного глобалізаційного суспільства потреба розвитку й поліпшення іншомовної підготовки вчителя-філолога набуває особливої значущості.

Проблема поліпшення іншомовної комунікативної компетенції у майбутніх учителів-філологів досліджується у працях багатьох учених: А. Андрієнко, Г. Архіпова, Н. Бібик, О. Бодальов, Н. Гез, С. Козак, Н. Кузьміна, С. Макаренко, Л. Парашенко, Ю. Паскевська, Н. Пруднікова, Н. Чепелева, В. Черевко, Н. Чернова, Ю. Федоренко.

Згідно з Державною національною програмою «Освіта» (Україна XXI ст.) [1], Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [4] формування національно-мовної особистості та забезпечення її всебічної мовленнєвої компетенції є пріоритетними напрямками розвитку освіти в Україні. Наукові розвідки останніх років засвідчують необхідність перегляду особливостей організації навчального процесу у вищій школі з метою розвитку комунікативних умінь майбутніх учителів-філологів. Проте, варто зауважити, що дослідники по-різному трактують і вирізняють підходи щодо умов поліпшення іншомовної професійної компетенції майбутніх фахівців.

Мета нашого дослідження полягає у спробі вирішення цієї проблеми. Відповідно до означеної мети сформульовано й цілі статті:

- з'ясувати сутність основних понять нашого дослідження;
- визначити й порівняти основні умови поліпшення іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів.

У науковий обіг поняття «комунікативна компетенція» увійшло в 70-х роках ХХ ст. З того часу, як засвідчує аналіз наукових джерел,

розвиток комунікативної компетенції стало пріоритетним завданням у вивченні іноземної мови в усьому світі.

Прийнято вважати, що комунікативна компетенція включає наступні аспекти мовленнєвих знань: знання як використовувати мову з різною ціллю; знання як варіювати використання різних стилів мови відповідно до потреб співрозмовника і середовища спілкування; знання як використовувати та розуміти мову відповідно до різних типів мовлення (розповіді, доповіді, інтерв'ю, бесіди, роздуми); знання як підтримувати розмову незважаючи на обмеженість мовленнєвих знань мовця [5].

Традиційно розвиток іншомовної комунікативної компетенції у студентів мовних спеціальностей вбачається у формуванні граматичної компетенції, як основного структурного компонента вищезначеної компетенції. Тобто, мета вивчення іноземної мови за таких умов здебільшого зводиться до засвоєння певних граматичних конструкцій з ціллю механічної побудови висловлювання: вміння побудови граматично правильних речень без низки помилок вважається основним. З метою недопущення і мінімізації помилок у висловлюванні студентам пропонується заучування різноманітних діалогів і вправ. Навчання у такому випадку повністю перебуває під контролем викладача. Вищезазначене дає підстави стверджувати, що за цих умов рівень володіння іншомовною комунікативною компетентністю майбутнього фахівця не відповідатиме потребам часу, зорієнтованого на професіонала, який володіє іноземною мовою на принципово новому рівні – як засобом спілкування й виконання своїх професійних обов'язків.

Нові вимоги до підготовки фахівців, що продиктовані сучасним розвитком різних сфер діяльності суспільства, спричинили необхідність перегляду й удосконалення підходів щодо формування іншомовної професійної комунікативної компетенції у студентів-філологів.

Так, важливим стає розвиток комунікативних умінь студентів, а граматичні знання виступають як один із засобів досягнення цієї цілі. У зв'язку з цим постало питання про якісну організацію власне навчального процесу. Деякі дослідники пропонують використовувати завдання, як основу для організації щоденного довготривалого навчання з іноземної мови. Основною причиною використання комунікативних завдань можна вважати сучасну теорію навчання іноземних мов, яка ґрунтується на твердженні, що використання мови

у повсякденному житті є рушійним фактором її розвитку. Тобто, найкращий спосіб вивчення іноземної мови полягає не у навчанні читанню чи вивченні граматики, а у виконанні завдань, які спонукають студентів-мовців використовувати правильні граматичні конструкції в окремих мовних ситуаціях [3].

Розвиток пасивного й активного словника студентів, який має охоплювати різноманітні мовні звороти і вирази, є також вкрай важливим під час навчання іноземної мови майбутніх філологів. Варто зауважити, що у такому випадку самих власне занять з іноземної мови є недостатньо: важливим є сприйняття носіїв і не носіїв мови, яку вивчають студенти-філологи; використання різноманітних мультимедійних ресурсів (телебачення, DVD, відео й аудіо записи, радіо, ІНТЕРНЕТ), мова студентів та інші джерела сприйняття інформації іноземною мовою поповнює активний і пасивний словниковий запас філологів.

Використання автентичних матеріалів (тексти, фотографії, добірка відеоматеріалів та інші ресурси, які раніше не використовувалися з педагогічною метою), які відображають ситуації, наближені до життя і відповідають вимогам часу, також поліпшують розвиток іншомовної комунікативної компетенції у майбутніх фахівців. Прикладами автентичних відеоматеріалів можуть слугувати різноманітні оголошення, діалоги, дискусії, які взято з радіо та телевізійних програм, телефонні розмови, повідомлення. Нині доступ до автентичних ресурсів не є проблемою для викладачів та студентів. Проте, питання використання автентичних ресурсів як засобу навчання іноземної мови породжує низку проблем, які пов'язані з рівнем володіння мовою кожного зі студентів – автентичні ресурси не можуть повністю відповідати рівню їх знань.

Слід зазначити, що успішний розвиток іншомовної комунікативної компетенції передбачає оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо). Проте, досить часто студенти-філологи не мають можливості застосувати мову в автентичних ситуаціях спілкування, що спричинює невміння побудови правильного і точного висловлювання, якого можна досягнути при системному спілкуванні з носіями мови [6, 533].

На наш погляд, ще однією умовою ефективного розвитку іншомовної комунікативної компетенції у студентів-філологів є мотивація їхньої навчальної діяльності. Розрізняють зовнішні

(бажання розвиватися, набувати нові знання, навички й уміння) та внутрішні (інтереси студентів до змісту матеріалу, що вивчається, і майбутньої професійної діяльності; прагнення до успіху і уникнення невдач) мотиви навчання [2]. Проте, вважаємо, що чітко сформована, обґрунтована й перспективна мотивація, яка окреслена викладачем, також має вплив на навчально-пізнавальну діяльність студентів і поліпшує їхній інтерес до вивчення мови.

Таким чином, з огляду на вищезазначене, можна висновити, що сучасний розвиток іншомовної комунікативної компетенції у студентів-філологів залежить від низки умов: використання комунікативних завдань, розвиток активного і пасивного словника, використання автентичних матеріалів для навчання, розвиток різних видів мовленнєвої діяльності, мотивація навчальної діяльності студентів.

Перспективу подальших розвідок розглянутої вище проблеми ми вбачаємо у визначені ролі власної мотивації студентів-філологів у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994. – С. 8-10.
2. Малинаускас Р. К. Мотивация студентов разных периодов обучения / Р. К. Малинаускас // Социологические исследования. – 2005. – № 2. – С. 134-138.
3. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 1999. – 320 с.
4. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року / Президент України; Указ, Стратегія від 25.06.2013 № 344/2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
5. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному навчальному закладі освіти: [навч. пос.] / О. Б. Тарнопольський. – К. : «ІНКОС», 2006. – 248 с.
6. Oradee T. Developing Speaking Skills Using Three Communicative Activities (Discussion, Problem-Solving, and Role-Playing) / T. Oradee // International Journal of Social Science and Humanity. – Vol. 2. – No. 6, November 2012. – P. 533-535.